

Studentparlamentet

UIT-NORGES ARKTISKE UNIVERSITET

Høringsinnspill fra Studentparlamentet ved UiT – Norges arktiske universitet til NOU 2022:17 Veier inn - ny modell for opptak til universiteter og høyskoler

~~Vedtatt XX.03.2023~~

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet 9. desember 2022 angående høring NOU 2022:17 Veier inn – ny modell for opptak til universiteter og høyskoler med høringsfrist 9. mars 2023. Studentparlamentet takker for muligheten til å komme med et høringssvar.

Høringen ble behandlet i Studentparlamentets møte 2. mars. Studentparlamentet ved UiT – Norges arktiske universitet sine kommentarer er lagt inn under hvert kapittel.

Innhold

Kapittel 5 Kvalifisering i ny opptaksmodell.....	2
Kapittel 6 Rangering i ny opptaksmodell	5
Kapittel 7 Organisering i ny opptaksmodell	8
Kapittel 8 Økonomisk og administrative konsekvenser	9

1 Kapittel 5 Kvalifisering i ny opptaksmodell

2

3 **5.1 Generell studiekompetanse er hovedveien til høyere utdanning**

4 Studentparlamentet ved UiT støtter utvalgets forslag om at generell studiekompetanse fortsatt
5 bør være grunnlag for opptak til høyere utdanning, og også utvalgets forslag til hvordan generell
6 studiekompetanse blir gitt er noe Studentparlamentet støtter. Særlig forslaget om å endre dagens
7 23/5-regel til 23/6-regelen, er et forslag som støttes. Det virker rimelig at det skal være
8 tilstrekkelig å ha bestått de seks studiekompetansefagene og fylt 23 år, og at en fjerner dagens
9 krav om dokumentasjon på praksis.

10

11 For opptakskontorene på norske universiteter innebærer dagens praksiskrav mye ekstraarbeid
12 relatert til å gjennomgå innlevert dokumentasjon, uten at selve dokumentasjonen overhodet sier
13 noe om hvorvidt søkerne er studieforbereid eller ikke. Dersom det også stemmer at søkerne har
14 svært ulikt innhold i aktivitetene de har gjennomført uten at en kan vise til faglig relevans for
15 studiet det søkes på, og at 90 prosent av søkerne i dag i tillegg oppfyller praksiskravet, er det slik
16 Studentparlamentet ser det ikke noe som skulle tilsi at søkerne får dårligere forutsetninger for å
17 begynne i høyere utdanning enn hva som er tilfellet i dag.

18

19 **5.2 Kvalifiserende prøve i høyere utdanning**

20 Ideen om en kvalifiserende prøve som en vei inn i høyere utdanning for dem som ikke har
21 fullført og bestått videregående tidligere er interessant, både som erstatning og supplement til
22 andre alternative kvalifiseringsordninger. Studentparlamentet ved UiT er likevel samstemt med
23 utvalget, som foreslår at en ikke setter i gang utredninger av innføring av en slik kvalifiserende
24 prøve nå, men at Kunnskapsdepartementet følger med på utprøvingen av den kvalifiserende
25 prøven i Norge.

26

27 En slik prøve vil overlapse med dagens 23/5-regel og også den foreslåtte erstatningen 23/6-
28 regelen i den nye modellen, og Studentparlamentet deler utvalgets oppfatning av at denne
29 reguleringen er et bedre alternativ for kvalifisering enn en slik kvalifiserende prøve.

30 **5.3 Unntak fra krav om generell studiekompetanse**

31 Studentparlamentet ved UiT sier seg enig i utvalgets forslag om å videreføre
32 realkompetansevurdering som en vei inn i høyere utdanning. Søkerne utgjør en liten andel av
33 studentgruppen, men for denne gruppen er det en viktig vei inn i høyere utdanning.
34 Studentparlamentet ser også positivt på at vurderingsmetodene for realkompetansevurdering er
35 foreslått forbedret.

36
37 Det er også positivt at muligheten til å få dispensasjon fra generell studiekompetanse videreføres,
38 da dispensasjonsbestemmelsen sørger for at personer med varige sykdommer eller
39 læringsutfordringer ikke blir forhindret fra å ta høyere utdanning om de ellers er godt rustet for å
40 håndtere sine studier. Studentparlamentet ser også på det som positivt at ansvaret for å gjøre
41 vurderingen og utstede dokumentasjonen til elevene angående dispensasjon flyttes til
42 fylkeskommunene som har ansvaret for de videregående skolene, og at universiteter og
43 høyskoler fortsatt skal ha ansvaret for å vurdere om søkerne har de nødvendige faglige
44 forutsetningene for å gjennomføre det aktuelle studiet.

45

46 **5.4 Spesielle opptakskrav**

47 Studentparlamentet ved UiT deler utvalgets oppfatning av at det i noen tilfeller kan være nyttig å
48 bruke spesielle opptakskrav der dette ansees som nødvendig for å kunne gjennomføre studiet.
49 Det er ikke heller noen innvendinger på at utvalget har valgt å differensiere mellom *nivåkrav*,
50 *innholdskrav* og *opptaksprøver*. Studentparlamentet deler utvalgets oppfatning av at nivåkrav
51 ikke er den beste løsningen, men vil også påpeke at noen former for krav likevel kan være
52 fordelaktig. Et eksempel på et studieprogram der dette kan være fordelaktig er studiet
53 lærerutdanning, der karakterkravet i norsk er satt på et så forholdsvis lavt nivå at de fleste med
54 greie norsk-kunnskaper klarer å oppnå dette nivåkravet. Det er Studentparlamentets oppfatning at
55 et slikt nivåkrav fungerer som en forsikring på at fremtidens lærere innehar den nødvendige
56 norske språkkompetansen til å bedrive sitt yrke, og at ved et frafall av nivåkrav er det ønskelig at
57 en annen form for kontroll av denne og liknende kompetanser introduseres.

58 Utvalgets forslag om å videreføre muligheten til å sette spesielle opptakskrav i form av
59 innholdskrav eller krav om opptaksprøve støttes av Studentparlamentet. Studentparlamentet deler
60 utvalgets oppfatning av at et slikt innholdskrav reflekterer den nødvendige forkunnskap som
61 fagmiljøene selv har vurdert at studenter trenger for å lykkes i sine studier. For UiT Norges
62 arktiske universitet som institusjon med slike fagmiljø blant annet i ingeniør- og naturvitenskap
63 ville det krevd en omfattende omlegging av studieløp og faglig innhold om en ikke lenger la til
64 grunn denne forkunnskapen. Det er også viktig for samfunnet at tilstrekkelig med elever velger
65 realfag i videregående opplæring, og slik Studentparlamentet ser på saken vil det at mange
66 studier også i det nye opptakssystemet krever forkunnskaper i realfag føre til at mange fortsatt
67 velger disse fagene på videregående.

68

69 **5.5 Unntak fra hovedmodellen for enkeltstudier**

70 Studentparlamentet ved UiT ser på det som positivt at utvalget foreslår at unntaket fra generell
71 studiekompetanse for enkeltstudier videreføres, og at unntaket knyttes til alternativ kompetanse
72 som gjelder alle søkere. Søkere med fag- eller svennebrev eller kunstnerisk kompetanse kan ha
73 gode forutsetninger for å gjennomføre studiet, og slike alternative veier inn i universiteter og
74 høyskoler er verdifulle for søkeren, institusjonen og samfunnet ellers.

75

76 For UiT Norges arktiske universitet som utdanningsinstitusjon er dette særlig viktig, da flere
77 slike tilbud i dag har unntak fra kravet om generell studiekompetanse. Dette gjelder spesielt for
78 samisk semesteremne og nybegynnerkurs, finsk semesteremne og årsenhet i kvensk, hvor
79 unntaket er innført for å øke rekrutteringen til studier i samisk, finsk og kvensk. Mer generelt
80 tilbyr også UiT både ingeniørfag og maritime studier, hvor både Y-veien og forkurs har vært
81 viktig i rekrutteringen på studiene.

82 Kapittel 6 Rangering i ny opptaksmodell

83

84 **6.1 Prinsipper for rangering**

85 Studentparlamentet ved UiT sier seg enig i prinsippene utvalget legger til grunn for rangering av
86 søkere til høyere utdanning, og har ingen øvrige kommentarer til kapitlet.

87

88 **6.2 Rangering ved opptak til høyere utdanning**

89 Studentparlamentet ved UiT støtter samtlige av utvalgets samlede forslag til innretning av
90 karakterkvoten. I spørsmålet om tilleggspoeng for gjennomført førstegangstjeneste støtter
91 Studentparlamentet flertallets forslag om å ikke gi tilleggspoeng. Dersom kun tilleggspoeng for
92 gjennomført førstegangstjeneste beholdes vil disse poengene gi en urimelig høy uttelling, og vil
93 oppleves som urettferdig for søkere som ikke har mulighet til å gjennomføre
94 førstegangstjenesten. Det er viktig at andre fullgode kompensasjonsordninger etableres for å
95 stimulere ungdom til å gjennomføre den lovpålagte førstegangstjenesten, men dette må skje
96 utenfor opptakssystemet til høyere utdanning.

97

98 Utvalgets forslag til innretning av opptaksprøvekvote støttes av Studentparlamentet, men har en
99 liten bemerkning til utvalgets forslag om å sette et maksimalt antall ganger det er mulig å ta
100 prøven. Studentparlamentet deler utvalgets bekymring om at dersom det åpnes opp for å ta
101 prøven et ubegrenset antall ganger, vil det kunne bidra til høye poengkrav for å komme inn på
102 enkelte studier, ikke ulikt det en har sett med dagens privatistordning, og at det også kan
103 forhindre at unge søkere kommer raskt i gang med utdanning. Studentparlamentet ønsker at taket
104 på det maksimale antallet forsøk settes tilstrekkelig høyt slik at ikke en dårlig avlagt prøve føles
105 knusende, eventuelt at det settes et maksimalt antall forsøk i løpet av ett år.

106 Forslaget om at middelverdien mellom standpunkt og eksamen i et fag brukes til å regne ut
107 karaktergjennomsnittet til en søker er interessant, og forsøker å finne en løsning på et problem
108 som egentlig befinner seg utenfor opptakssystemet. I dagens system har alle karakterer lik verdi,
109 og dette sammen med det faktum at størsteparten av eksamenene på videregående bestemmes
110 ved tilfeldig trekk fører til en del uheldige scenarioer for enkeltstudenten.

111
112 Studentparlamentet støtter forslaget om at nye fag tatt etter fullført videregående opplæring kun
113 skal påvirke karaktergjennomsnittet dersom en søker til studier som har faget eller fagene som et
114 spesielt opptakskrav. Dette stemmer godt overens med prinsippene utvalget har jobbet ut fra og
115 foreslått i sitt arbeide, og muliggjør også at en søker som ikke har den riktige fagkombinasjonen
116 fra videregående kan kvalifisere seg til studier med spesielle opptakskrav.

117
118 Utvalgets forslag om at det kun er søkere som ikke har fullført videregående som kan rangeres
119 etter 23/6-regelen støttes. Det er viktig å unngå at søkere som allerede har studiekompetanse
120 dobbeltrangeres. Muligheten for dobbeltrangering i dagens 23/5-regel er noe som har svekket
121 den opprinnelige hensikten med regelen, og det har også ført til mye merarbeid for institusjonene
122 som må manuelt behandle og vurdere hvorvidt praksiskravet er oppfylt.

123

124 **6.3 Supplerende kriterier**

125 Utvalgets forslag støttes av Studentparlamentet ved UiT, og har ut over dette ingen kommentarer
126 til kapittelet.

127

128 **6.4 Spesielle kvoter**

129 Studentparlamentet ved UiT støtter utvalgets forslag om at dagens spesielle kvoter for søkere
130 med samisk språkkompetanse videreføres. Grunnloven § 108 pålegger staten å legge forholdene
131 til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt eget språk, kultur og
132 samfunnsliv, og UiT Norges arktiske universitet har som Nord-Norges breddeuniversitet et
133 særlig ansvar for å legge til rette for at den samiske befolkningen kan lykkes med dette.

134 Forslaget fra utvalgets flertall om å videreføre dagens spesielle kvoter for søkere med tilknytning
135 til Nord-Norge støttes. Kvoten er benyttet ved en rekke studieretninger ved UiT Norges arktiske
136 universitet. Kvoten har i en årrekke sørget for å opprettholde bosetting i Nord-Norge, og har også
137 sørget for at det regionale arbeidslivet har fått sine kompetansebehov oppfylt. Spesielt innen
138 medisin har denne tilgangen på kvalifisert arbeidskraft som følge av kvoten vært viktig.

139
140 Studentparlamentet er i tvil om flertallets forslag om å innføre spesielle kvoter for kjønn, og er
141 av den oppfatning at manglende kjønnsbalanse i arbeidslivet ikke best løses med kjønnskvoter i
142 opptakssystemet. En slik kvote er ikke et godt permanent tiltak fordi det ikke nødvendigvis løser
143 det underliggende problemet som førte til den manglende kjønnsbalansen i utgangspunktet.

144 Studentparlamentet støtter dog forslaget, gitt at kjønnskvoter kun skal benyttes der det er gjort en
145 konkret vurdering av enkeltstudiet, og at det ikke innføres som en generell ordning.

146 Studentparlamentet støtter dermed også flertallets forslag om at det er Kunnskapsdepartementet
147 som har beslutningsmyndighet, og at spesielle kvoter for grupper av søkere bare skal benyttes
148 der det er gjort en konkret vurdering.

149
150 Utvalgets flertall har også foreslått at det skal være en grense for hvor stor forskjellen i
151 poengsum kan være mellom dem som kommer inn på ordinært grunnlag, og dem som kommer
152 inn i spesielle kvoter. Her har Studentparlamentet noen bemerkninger; En slik begrensning hva
153 angår de spesielle kvotene for søkere med tilknytning til Nord-Norge oppfattes som lite
154 hensiktsmessig, da utvalgets egne undersøkelser har konstatert at selv om det kan bli et faglig
155 sprik i studentgruppen som følge av spesielle kvoter har erfaringen fra bruk av nordnorsk kvote
156 ikke medført økt frafall. Det er også slik at behovet for nordnorske søkere som får opptak veier
157 tyngst. Hva angår de foreslåtte spesielle kvotene for kjønn kan en slik begrensning være
158 hensiktsmessig, for å forsikre at godt kvalifiserte søkere ikke unødig straffes for å velge et
159 studium som er svært populært blant søkerens kjønn.

160 **6.5 Kvoterekkefølge**

161 Studentparlamentet ved UiT stiller seg bak utvalgets forslag om at karakterkvoten fylles før
162 opptaksprøvekvoten, dette for å forhindre at mulighetene for søkere uten vitnemål blir dårligere
163 som følge av at de må konkurrere med søkerne som har best karakterer på det ordinære
164 vitnemålet. Et viktig prinsipp for at de foreslåtte endringene skal få den effekten utvalget ønsker
165 er å gi en arena for konkurranse blant dem som ikke når opp i konkurransen i karakterkvoten og
166 søkere som ikke har karakterpoeng.

167

168 Utvalgets forslag om at Kunnskapsdepartementet vurderer rekkefølgen for de spesielle kvotene
169 støttes av Studentparlamentet, men tar som en selvfølge at departementet velger den rekkefølgen
170 som best sikrer at det hvert år utdannes flest mulig kandidater som er av det underrepresenterte
171 kjønn, som har samisk språkkompetanse, eller som har bosted i Nord-Norge.

172

173 **6.6 Overgangsordninger**

174 Studentparlamentet ved UiT ser på det som positivt at utvalget poengterer behovet for gode
175 overgangsordninger som gir søkere tid til å omstille seg, og har for øvrig ingen kommentar til
176 kapitlet.

177 **Kapittel 7 Organisering i ny opptaksmodell**

178

179 **7.1 Organisering av opptak i dag**

180 Studentparlamentet ved UiT har ingen kommentarer til kapitlet.

181

182 **7.2 Forslag til organisering av ny opptaksmodell**

183 Forslagene til organisering fra utvalget støttes av Studentparlamentet ved UiT. Ut over dette har
184 Studentparlamentet ingen kommentarer til kapitlet.

185 Kapittel 8 Økonomisk og administrative konsekvenser

186

187 **8.1 Økonomiske konsekvenser**

188 Studentparlamentet ved UiT deler utvalgets syn på de samfunnsøkonomiske konsekvensene ved
189 innføring av utvalgets forslag til nytt opptakssystem. Dagens opptakssystem premierer i stor grad
190 søkere som venter med å komme i gang med utdanning, dette er åpenbart kostbart både for den
191 enkelte søker, og for samfunnet som helhet. Utvalgets regnestykke for økt verdiskapning ved
192 2021-opptaket dersom det hadde blitt gjennomført uten ekstra poeng og
193 førstegangsvitnemålskvote er kraftig forenklet, men Studentparlamentet støtter likevel utvalgets
194 oppfatning av at det kan gi en pekepinn på hvilke enorme gevinster redusert alder ved oppstart
195 kan utgjøre på samfunnsnivå.

196

197 Ut over dette har Studentparlamentet ingen kommentarer til kapittelet angående økonomiske
198 konsekvenser på statlig og fylkeskommunalt nivå.

199

200 **8.2 Administrative konsekvenser**

201 Studentparlamentet ved UiT deler utvalgets oppfatning av at potensialet for innsparinger i all
202 hovedsak ligger i et redusert behov for saksbehandling ved institusjonene heller enn i
203 saksbehandlingen hos HK-dir. Den foreslåtte nye opptaksmodellen vil kunne føre til betydelige
204 forenklinger i saksbehandlingen ved institusjonene, selv om en stor andel av ressursene for
205 opptak ved institusjonene benyttes på lokale opptak, som i mindre grad er påvirket av
206 regelverksendringene.

207

208 **8.3 Nytt teknisk opptakssystem**

209 Studentparlamentet ved UiT stiller seg bak utvalgets anbefaling om at en vurdering av
210 økonomiske og administrative konsekvenser som følge av utvalgets forslag ses i sammenheng
211 med arbeidet med planleggingen og utviklingen av et nytt teknisk system for opptak.